

Austrian
Development
Agency

Gender Budget Watchdog Network
for a gender equal region

Sida

SWEDISH INTERNATIONAL
DEVELOPMENT COOPERATION AGENCY

IZVJEŠTAJ O INDIKATORU 5.C.1. CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA

BOSNA I HERCEGOVINA

 CPCD

Centar za promociju civilnog društva

INDIKATOR 5.C.1. CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI: *IZVJEŠTAJ*

Autorica:

Belma Gijo,
Centar za promociju civilnog društva

Juli 2020.

UVOD

Agenda održivog razvoja, usvojena 2015. godine od strane svih članica Ujedinjenih naroda, sastoji se od 17 Ciljeva održivog razvoja. Boreći se za jednaku, prosperitetnu i mirnu budućnost, Ciljevi održivog razvoja također uključuju i rodnu ravnopravnost. Cilj broj pet – dostići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice¹ – uključuje i rodno budžetiranje u svome indikatoru 5.c.1 koji mjeri udio država sa sistemima za praćenje javnih raspodjela za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. O Ovaj indikator mjeri tri važne komponente rodno odgovornog sistema javnih financija: (i) namjera vlada da oslove rodnu ravnopravnost kroz identifikaciju postojanja politika, programa i sredstava/budžeta; (ii) postojanje mehanizama za praćenje raspodjele sredstava prema ovim ciljevima politika; (iii) postojanje mehanizama za javnu dostupnost raspodjele sredstava kako bi se povećala odgovornost prema ženama.

Prema definiciji Janet Stotsky, rodno budžetiranje jeste „pristup budžetiranju koji koristi fiskalnu politiku i javnu upravu za promoviranje rodne ravnopravnosti i razvoja žena i djevojčica.“² Vijeće Europe definira ovaj pojam na sljedeći način: „Rodno budžetiranje primjena je rodne integracije na proces budžetiranja. To znači da se radi rodno zasnovana procjena budžeta, uključuje rodna perspektiva na svim nivoima procesa budžetiranja i restrukturiraju se prihodi i rashodi kako bi se promovirala rodna ravnopravnost³. Rodno odgovorno budžetiranje (ROB) preporučeno je od strane Vijeća Evrope koje je ujedno razvilo brojne moguće resurse kako bi države primijenile taj koncept.“⁴ Sam koncept porijeklo vuče iz Pekinške deklaracije i Akcione platforme usvojenih 1995. godine.

METODOLOGIJA

U okviru Gender Budget Watchdog Network projekta, financiranog od strane Austrijske agencije za razvoj i Švedske razvojne agencije, procjena statusa rodne odgovornosti javnog sistema financija urađena je u sedam država: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu, Sjevernoj Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Republici Moldaviji. Procjenu su radili projektni partneri Centre for Research and Policy Making (Sjeverna Makedonija), Kosovo Women's Network (Kosovo), Gender Knowledge Hub (Srbija), Gender Alliance for Development Cooperation (Albanija), Ženska akcija (Crna Gora), Centar za promociju civilnog društva (Bosna i Hercegovina) i Keystone (Moldavija).

¹ 'Goal 5 | Department Of Economic And Social Affairs' (*Sdgs.un.org*, 2020) <<https://sdgs.un.org/goals/goal5>> accessed 20 October 2020.

² IMF – Gender Budgeting: Fiscal Context and Current Outcomes, 2016, J. Stotsky

³ Council of Europe (2005), Final report of the Group of Specialists on Gender Budgeting (EG-S-GB), EG-S-GB (2004) RAP FIN; Equality Division, Directorate General of Human Rights, Council of Europe, Strasbourg, p.10 available at http://www.mpsv.cz/files/clanky/12462/GenderBudgeting-report2005_En.pdf

⁴ In example, Sheila Quinn (2009) Gender budgeting: practical implementation Handbook, available online: <https://rm.coe.int/1680599885>

Metodologija je uključila prikupljanje primarnih podataka kroz intervjue, otvorene ankete kao alat za istraživanja; te sekundarne izvore podataka kroz desktop istraživanja, politike i pravne analize. Prikupljeni podaci analizirani su i predstavljeni u izvještajima svih država koje sudjeluju u projektu. Ovaj izvještaj obuhvaća regionalnu komparativnu perspektivu država i predstavlja napredak istih u postizanju ciljeva SDG indikatora 5.c.1. Udio zemalja sa sistemima za praćenje i javnu dostupnost raspodjele za rodnu ravnopravnost.

Interagencijska grupa eksperata za SDG reklasificirala je indikatore kao Nivo II 2015. godine i razvila metodološku notu za prikupljanje podataka, a čine je UN Women, zajedno sa UNDP-om i OECD-om. Pilot projekat rađen je u 15 država od kojih su dvije iz regiona – Albanija i Sjeverna Makedonija. Indikator mjeri napredak prema cilju 5c SDG-a koji glasi „usvojiti i ojačati politike i provedivu legislaturu za promociju rodne ravnopravnosti i osnaživanja svih žena i djevojčica na svim nivoima“. Prema metodologiji, sistem bi trebalo voditi Ministarstvo financija u saradnji sa sektorskim ministarstvima i nacionalnim agencijama za žene, a trebao bi biti nadgledan od strane odgovarajućih tijela, kao što su parlament i javni revoizori.

Usporedba se provodi na osnovu prikupljenih podataka za 2019. fiskalnu godinu u ciljnim državama, a procjenjuje sljedećih 5 aspekata: (i) institucionalne okvire za ROB; (ii) rodnu ravnopravnost u planiranju budžeta; (iii) rodnu ravnopravnost u usvajanju budžeta; (iv) rodnu ravnopravnost u izvršavanju budžeta i (v) rodnu ravnopravnost u kontroli budžeta. Podaci su prikupljeni neovisno u svakoj organizaciji civilnog društva (OCD) koja pripada Gender Budget Watchdog Networku. Procjena u potpunosti prati metodološku značajku za IAEG-SDG⁵ SDG indikatora 5.c.1 i ima jedan cilj, a to je obavijestiti donosioce odluka o njihovom napretku ka ostvarivanju SDG indikatora 5.c.1. i ponuditi preporuke politika za budući razvoj politika u ovom polju koji se temelji na dokazima iz regije. Uzimajući u obzir da sve države jesu na putu ka priključivanju EU i da je EU promijenila metodologiju pregovora za priključivanje, uključujući i demokratske institucije i pitanja upravljanja u okviru pregovora, ova procjena može poslužiti kao izvor informacija o napretku država Zapadnog Balkana na putu ka EU, kao i pridonijeti EU-ZB dijalogu.

Prema ovoj metodologiji, SDG indikator 5.c.1 ispituje tri kriterija: (1) postojanje politika/programa i odgovarajućih raspodjela za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena; (2) sistemi za praćenje raspodjele za rodnu ravnopravnost i (3) mehanizmi za javnu dostupnost raspodjela za rodnu ravnopravnost. Svaki kriterij procijenjen je kroz set binarnih pitanja. Ako postoje dokument, budžet i procedure u državi, pitanje koje mjeri taj kriterij dobiva 1 bod, a ako ne postoje dokument, budžet i procedure dobiva 0 bodova. Na kraju je sažetak ciljeva kroz bodove prezentiran.

Bodovanje prema metodologiji za indikator strukturirano je kao skalna mjera kroz klasifikaciju država u jednu od tri kategorije: *u potpunosti ispunjava zahtjeve, približava se ispunjavanju zahtjeva*

⁵ For more information please refer to: <https://sdg.data.gov/5-c-1/> and <https://unstats.un.org/sdgs/files/metadata-compilation/Metadata-Goal-5.pdf>

i ne ispunjava zahtjeve. Korištenje skalnog bodovanja preporučeno je na EGM-u (mart 2017.) kako bi se ponukale države da poboljšaju sisteme praćenja i prikažu napredak kroz vrijeme⁶.

Poglavlje 1: Namjera vlada da uzmu u obzir rodnu ravnopravnost kroz identifikaciju da postojanja politika, programa, te sredstava/budžeta

1.1. Postoje jasno identificirani ciljevi rodne ravnopravnosti

Konkretan zakonski okvir za rodnu ravnopravnost u Bosni i Hercegovini predstavljen je kroz Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine⁷, dok je glavni dokument politike Gender akcioni plan BiH 2018-2022, u kom je rodno odgovorno budžetiranje jedna od glavnih mjera koja ulazi u svaki program pomenutog plana⁸. Prema općim smjernicama Zakona o ravnopravnosti spolova, Zakon regulira, promovira i štiti rodnu ravnopravnost u javnoj i privatnoj sferi društva, te se uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola⁹.

1.2. Adequate resources for gender equality policy

Bosna i Hercegovina ima zakonski okvir vezan za budžetski sistem koji uključuje principe rodne ravnopravnosti, uključujući i Strateški plan za uključivanje rodno odgovornog budžetiranja u FBiH 2013-2015 i Odluku vlade FBiH br. 547/2016, („Službene novine FBiH“, br. 19/16), Odluku Ministarstva financija i trezora BiH o primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti BiH, iz decembra 2013., sva budžetska uputstva Ministarstva financija izdaju upute za ROB pristupanje pripremanjima institucionalnih budžeta. Inicijative rodno odgovornog budžetiranja u Bosni i Hercegovini sprovode se na nacionalnom, entitetskom i lokalnom (općinskom) nivou. Na nacionalnom i entitetskim nivoima, postoje naponi za uključivanje rodno ravnopravnih osnova u planiranje budžetskog procesa i dokumenata. U ovom kontekstu, rodni mehanizmi¹⁰ surađuju sa ministarstvima financija¹¹ na državnom i entitetskom nivou. Najrazvijenija u polju rodno odgovornog budžetiranja jeste Vlada Republike Srpske koja je uvela ROB 2012. godine, a što je vodilo uključivanju roda u Budžetska uputstva, uz pratnju rodne analize budžeta i pripreme ROB vodiča za korisnike budžeta. Potpisivanjem Sporazuma o zajedničkom financiranju između Vijeća ministara BiH i grupe donatora, 23. novembra 2009. godine, osnovan je Financijski mehanizam za implementaciju Gender akcionog plana BiH (FIGAP program). Budžet FIGAP II programa 2019. godine iznosio je 749.222,50 KM od čega je 299.690,50 izdvojeno za AGE BiH, dok je za svaki Gender centar izdvojeno 224.766,00 KM. Uzimajući u obzir da se desila odgoda na samom početku implementacije FIGAP II programa

⁶ SDG Indicator 5.c.1 Methodological note for the IAEG-SDG

⁷ Law on gender equality in Bosnia and Herzegovina Official Gazette of B&H, No. 16/03; 102/09, available online: <https://advokat-prnjavorac.com/legislation/Law-on-gender-equality-in-Bosnia-and-Herzegovina.pdf>

⁸ Gender Action Plan 2018-2022 available online <https://arsbih.gov.ba/project/gender-action-plan-of-bosnia-and-herzegovina-2018-2022/>

⁹ Law on gender equality in Bosnia and Herzegovina Official Gazette of B&H, No. 16/03; 102/09, available online: <https://advokat-prnjavorac.com/legislation/Law-on-gender-equality-in-Bosnia-and-Herzegovina.pdf>

¹⁰ Agencija za ravnopravnost spolova BiH, Gender centar RS i Gender centar FBiH

¹¹ Ministarstvo financija i trezora BiH, Ministarstvo financija RS i Ministarstvo financija FBiH

2019., izdašna količina novca prenesena je na 2020. godinu. U 2019., ukupna potrošnja za FIGAP¹² iznosila je 458.479 KM (234.416 EUR) od čega je 80000 KM (40000 EUR) bilo za grantove NVO¹³. Ukupna budžetska potrošnja jeste 635.572.626 KM (324.963.123,58 EUR). Dakle, ukupna planirana potrošnja za rodnu ravnopravnost u Bosni i Hercegovini (planirana kroz FIGAP II) iznosi 0.12% ukupnih budžetskih troškova u 2019.

1.3. Postoje procedure za izvršenje budžetskih raspodjela za rodnu ravnopravnost U Bosni i Hercegovini budžetom koordinira Ministarstvo financija i dostavlja Uputstvo za sastavljanje godišnjih izvještaja o izvršenju budžeta budžetskih korisnika. Ne postoje uputstva za rodno razvrstavanje podataka, tako da je teško napraviti analizu sredstava koja su izvršena prema budžetu. Stoga, Agencija za ravnopravnost spolova BiH kreira godišnje izvještaje o realizaciji Gender akcionog plana, ali finansijski izvještaj za FIGAP (koji pruža budžetsku podršku za implementaciju) nije objavljen. Austrijska i Švedska razvojna agencija koje financiraju FIGAP kreiraju srednjoročne evaluacijske izvještaje koji su objavljeni na njihovim web stranicama, ali ne i na web stranicama institucija BiH.

Tablica 1: Kriterij 1 – Sažetak rezultata

Država	Postoje li programi ili politike vlade koji su kreirani tako da postižu ciljeve rodne ravnopravnosti?	Da li je za ove programe i politike unutar budžeta raspoređeno dovoljno sredstava, za postizanje općih ali i ciljeva rodne ravnopravnosti?	Da li postoje procedure koje osiguravaju korištenje ovih sredstava kako je navedeno u budžetu?
Bosna i Hercegovina	1	1	1

Poglavlje 2: Javni sistem finansijskog menadžmenta (PMF) koji promovira rodne ili rodno odgovorne ciljeve

2.1. Rodno odgovorni ciljevi promovirani PFM sistemom

U Bosni i Hercegovini, vlast na državnom nivou vodi Vijeće ministara BiH, čiji je predstavnik Predsjedavajući/a Vijeća ministara. Kada vlade/VM usvoje budžet (kao i Predsjedništvo), nacrt Zakona o godišnjem budžetu šalje se na usvajanje parlamentu. Na sesiji Parlamentarne skupštine,

¹² Budget execution 2019

https://mft.gov.ba/bos/images/stories/budzet/izvršenje/2020/januar/Izvjestaj_o_izvršenju_Budžeta_institucija_BiH_i_medj.obaveza_BiH_za_I-IX_2019_bosanski.pdf

¹³ <https://arsbih.gov.ba/javni-poziv-za-podnosenje-prijedloga-projekata-za-dodjelu-sredstava-nevladinim-organizacijama-i-drugim-organizacijama-civilnog-drustva-vaninstitucionalnim-partnerima-figap-ii-programa-koji-ce-se-fi/>

predstavnicima raspravljaju o budžetu i glasaju o usvajanju istog. Nakon ovoga, budžet ide na potvrdu i usvajanje u Predstavnički dom. Kada je ministar financija predstavljao budžet za 2019. godinu, nije jasno izrekao ništa vezano za rodne ciljeve dokumenta. Također, ni parlamentarne diskusije nisu uključivale utjecaj planiranog budžeta na rodnu ravnopravnost. S obzirom na to da Bosnu i Hercegovinu čine dva entiteta i distrikt, sva tri nivoa imaju odvojene procese usvajanja i izvršavanja budžeta. Pregled procesa usvajanja budžeta u entitetima, kao i distriktu, nije prikazao elemente promocije rodne ravnopravnosti u datoj godini.

2.2: Budžetski cirkulari kao alati za uvođenje roda u javne financije

Budžetski cirkular u Bosni i Hercegovini objavljen je od strane Ministarstva financija 6. januara 2020. godine i uključuje „Uputstvo za sastavljanje godišnjih izvještaja o izvršenju budžeta za budžetske korisnike“. Nema uputa za rodno odgovornu raspodjelu budžeta.

2.3: Ex ante analiza rodnog utjecaja ključnih programa i politika

U Bosni i Hercegovini, vlast je uvela analizu rodnog utjecaja kao dio Regulatornih analiza utjecaja (RIA) koje su zasnovane na zakonu ali se koriste samo na nivou Federacije Bosne i Hercegovine. Analiza rodnog utjecaja politika i legislativnih procesa u 2019. godini nije bila provedena iako to zakon nalaže. Regulacije zahtijevaju analizu rodnog utjecaja za nacрте prijedloga zakona, ali ne i za strateške dokumente i politike koje nisu direktno vezane za donošenje zakona, što sugerira da pomenute analize nisu predviđene za sistematsku primjenu.

2.4: Korištenje statistike i podataka razvrstanih prema spolu u svrhu političkih odluka vezanih za budžet

Član 22 Zakona o rodnoj ravnopravnosti u Bosni i Hercegovini nalaže da se „svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima na svim nivoima, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim preduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po spolu“. Agencija za statistiku BiH dva puta godišnje objavljuje bilten „Žene i muškarci u BiH“, koji uključuje podatke iz brojnih statističkih i drugih područja kategorizirane prema rodu. Podaci ukratko prezentiraju status žena i muškaraca u bh. društvu. Posljednja publikacija statusa žena i muškaraca jeste ona iz februara 2020. godine, koja za cilj ima konkretno doprinijeti postizanju rodne ravnopravnosti. Država još nije kreirala indeks rodne ravnopravnosti prema EIGE metodologiji. Podaci nisu sistematski korišteni pri razvoju politika i budžeta.

2.5: Rodni indikatori performansi

Prema PFM Reformskoj strategiji u institucijama Bosne i Hercegovine, usvojenoj 2016. Akcionim planom, uvodi se programsko budžetiranje. Dodatno, usvajanjem Odluke o procedurama srednjoročnog planiranja, monitoringa i izvještavanja u institucijama Bosne i Hercegovine¹⁴ uvedeno je strateško planiranje u institucijama BiH, predstavljajući dodatni korak naprijed u kreiranju programskog budžetiranja. Međutim, 2019. godine, većina budžetskih korisnika kreirali su svoje programske strukturalne budžete na osnovu svojih organizacijskih struktura, čineći povezivanje strateških i operacionih ciljeva sa usvajanjem budžetskih sredstava gotovo nemogućim. Iako Sistem menadžmenta budžeta dozvoljava unos indikatora performansi, činjenica da nije ažuriran od 2004.

¹⁴ „Službeni glasnik BiH“, br. 62/14

godine doprinosi zaključku da rodna perspektiva u budžetiranju vezanom za performans nije funkcionalna.

2.6: Ex post rodne procjene utjecaja

Na četiri glavna nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, kontni planovi su općenito detaljizirani ali nisu usklađeni. Niži nivoi vladinog sektora izvršenje svojih budžeta predstavljaju entitetskim i ministarstvima financija u distriktu, ali ne postoje objedinjeni podaci o izvršenju budžeta predstavljeni parlamentu. Jedini objedinjen izvještaj o izvršenju budžeta u vladinom sektoru BiH priprema Centralna banka Bosne i Hercegovine. U izvještaj o izvršenju budžeta za 2019. godinu nisu uvršteni rodni indikatori performansi. Pregled Globalnog okvira za fiskalne proračune na stranicama ministarstava financija (BiH, RS, FBiH) također prikazuje da rodna perspektiva nije integrirana u izvještaj. S obzirom na to da država nema okvir politike za ex-post (rodnu) analizu utjecaja, glavne politike ne podliježu istoj analizi. Parlament ne može izvršiti nadzorno saslušanje o rodu u budžetu i menadžmentu javnih financija jer izvještaj o izvršenju nije objedinjen. 2019. godine, parlament nije održao nadzorna saslušanja koja su vezana za rod ili raspodjelu javnih sredstava u svrhu rodne ravnopravnosti.

2.7: Rodna revizija

Sva četiri glavna nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini imaju svoje vrhovne revizijske institucije (SAI), svaka od kojih ima svoje zakone i regulacije u ovom polju. Međutim, Ustav BiH ne uključuje jasno definiranu ulogu SAI. Isto se primjenjuje na ustave entiteta i uloge njihovih SAI. Zakoni uključuju Zakon o revizorskim institucijama BiH, Zakon o revizorskim institucijama FBiH, Zakon o reviziji javnog sektora RS i Zakon o reviziji javne uprave i institucija Brčko distrikta. U 2019. godini, ove revizorske institucije provele su 221 financijsku i jednu reviziju performansa javnih sredstava, ali analizom se nije moglo utvrditi koji je tačan broj onih vezanih za rodna pitanja. Može se zaključiti da revizija ne promovira rodno odgovorne politike.

Država	Da li vlada definira jasne rodne ciljeve prilikom budžetskog procesa, odnosno kroz rodni izvještaj o budžetu?	Da li Ministarstv o financija objavljuje kružne pozive ili direktive koje sadrže smjernice za rodno odgovornu raspodjelu budžeta?	Da li su ključni programi i politike koji su predloženi za uključivanje u budžet, izloženi ex ante rodnoj procjeni utjecaja?	Da li se sistematski koristi rodno razvrstana statistika i podaci kroz ključne programe i mjere na način da utiču na odluke vezane za budžet?	Postoji li uslov za primjenu rodne perspektive u kontekstu određivanja ciljeva performansi vezanih za budžet?	Da li se provodi ex post rodna analiza utjecaja ključnih programa i politika?	Da li se provodi neovisna revizija budžeta u cjelosti kako bi se izmjerilo u
--------	---	---	--	---	---	---	--

								kojoj mjeri promjena rodno odgovorne mjere?
Bosna i Hercegovina	0	0	0	0	0	0	0	0

Poglavlje 3: Postojanje mehanizama za javnu dostupnost raspodjele sredstava u cilju povećanja odgovornosti prema ženama

3.1: Raspodjele za rodnu ravnopravnost objavljuju se na pristupačan način

U Bosni i Hercegovini nema javno dostupnih, detaljnih i u potpunosti objedinjenih podataka o budžetskim planovima za sve nivoe vlasti, a dokumenti nisu predstavljeni na građanima pristupačan način. Raspodjele sredstava za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena nisu predstavljene javnosti. Javni pozivi za financiranje nevladinih organizacija su javni ali rijetko postoje podaci o tome kojim projektima su dodijeljena sredstva. U izvršenju budžeta pomenuto je da je u 2019. godini nevladinim organizacijama raspodijeljeno 449.532 KM, međutim ne postoje podaci o tome kojim organizacijama su se sredstva dodijelila i koji tačno iznosi istih.

3.2: Na vrijeme objavljeni rodni podaci o budžetu

Tokom 2019., izvještaji o državama pokazali su da je u svakoj poštovan budžetski kalendar. Ali, s obzirom da podaci, tj. podaci o raspodjelama za rodnu ravnopravnost posebno o izvršenju sredstava, nisu rodno određeni, niti objavljeni javno; ne možemo reći da su rodni podaci o budžetu dostupni/objavljeni na vrijeme.

3.3: Rodni podaci o budžetu objavljeni su u lako razumljivom formatu

Samo je u Albaniji rodno odgovorno budžetiranje uključeno kao jedan od alata koji objašnjava različite društvene utjecaje budžetskog planiranja za 2019. na živote muškaraca i žena, u svom građanskom budžetu. U ostatku država ove informacije nedostaju.

Tabela 3: sažetak rezultata kriterija 3

Država	Da li se podaci o raspodjelama za rodnu ravnopravnost objavljuju na pristupačan način na web stranicama Ministarstva financija (ili ureda za budžete) i/ili	Ako se objavljuju, da li su podaci o raspodjelama za rodnu ravnopravnost objavljeni na vrijeme?	Ako se objavljuju, da li su podaci o raspodjelama za rodnu ravnopravnost objavljeni u lako

	povezanim biltenima/javnim obavijestima?		razumljivom formatu?
Albanija	1	1	1
Bosna i Hercegovina	0	0	0

PREPORUKE

- U potpunosti uskladiti javni sistem upravljanja financijama s programskim budžetiranjem
- Objavljivati fiskalne izvještaje koji uključuju rodno razvrstane podatke o ishodima politika
- Izgraditi institucionalne kapacitete (uključujući i softvere) za prikupljanje rodno razvrstanih podataka o izvršenju budžeta i objavljivanje rodni izvještaja o izvršenju budžeta, kao i uključivanje podataka o rodni troškovima ili poreskim politikama
- Uključiti podatke o rodnoj ravnopravnosti u proces usvajanja budžeta, njegovog predstavljanja, kao i u javni raspravama. Include information on gender equality in the process of adoption of the budget or its presentation and in public debates.
- Prethodno planiranju raspodjela provesti rodnu procjenu utjecaja politika i mjera
- Bosna i Hercegovina kao i Kosovo trebaju podršku prilikom razvoja Indeksa rodne ravnopravnosti
- Rodni indikatori performansi moraju biti sistematski korišteni u sklopu budžetskih procesa za prikupljanje podataka i objavljivanje izvještaja – ali ne odvojeno kao izvještaji koji su odvojeni od procesa usvajanja budžeta
- Izgradnja kapaciteta za provođenje specifičnih revizija koje promoviraju rodnu ravnopravnost
- Podaci o raspodjelama za rodnu ravnopravnost moraju biti javno dostupni